

DOLENSKI LIST

Glasi Socialistične zveze delovnega ljudstva

Novo mesto

Lastnik in izdajatelj: Okrajni odbor SZDL Novo mesto. — Izhaja vsak četrtek. Posamezna številka 10 din. — Letna naročnina 480 din, polletna 240 din, tretletna 120 din; plačljiva je vnaprej. Za inozemstvo 900 din oziroma 3 ameriške dolarje. — Tekoči račun pri Komunalni banki v Novem mestu, št. 60-KB-16-2-24

Štev. 36 (338)

Leto VII

NOVO MESTO, 6. SEPTEMBRA 1956

— Odgovorni urednik Tone Gošnik. Naslov uredništva: Novo mesto 33, Cesta komandanta Staneta 25. Pošt. predal: Novo mesto 33. — Tiskovna in upravnica: št. 127. Rokopisov ne vračamo. Tiska: Časopisno podjetje "Slov. poročevalec" v Ljubljani. Za tisk odgovarja F. Plevel

Doživljaja iz let narodnoosvobodilne borbe so in ostanejo neizbrin vir svetlih zgledov tovarštv, požrtvovalnosti, vztrajnosti, junaštva in nesebične ljubezni do sočloveka. Se in še bomo zajemali iz te bogate zakladnice, zlasti pa naš mladi rod, ki tako rad posnema vse kar je plemenito in dobro. — 3. (kolesarska) četa Dolenjskega oddreda novomeških tabornikov je na svojem pohodu po partizanskih poteh v Kumrovec pred IV. zletom tabornikov Slovenije obiskala tudi znanega partizana in narodnega heroja tovarša Vinka Robka v Dobruški vasi pri Škofjancu. Rad in z veseljem je tovarš Robek povedal tabornikom nekaj dogodkov iz velikih let borbe za svobodo, fantje pa so mu izročili tople pozdrave taborniške organizacije.

ZA ZBOLJŠAN CESTNI PROMET

Kot vsako leto izvaja tudi letos Tehnična sekcija uprave cest v Novem mestu nekatera manjša dela za izboljšanje cestnega prometa na Dolenjskem, v kolikor ji to dopuščajo sicer zelo skromna finančna sredstva. Tako so na Mirni odstranili stari hlev, ki je zapiral pregled čez cesto prav sredi vasi. Pri Blatcih blizu Mokronoga so zgradili nov železobetonski most. Pri Žužemberku, Kočevju in Mirkovljah so letos zgradili nad 1.400 kvam opornih zidov za zavarovanje cest. Letos so že tudi utrili cesto Metlika—Koledarje, zdaj pa na podoben način utrjujejo cesto Črnomelj—Kanižarica. V teku so dela za razširitev ceste Novo mesto—Vavta

vas v vasi Potok, ki je bila res skrajno ozka in nevarna. Na isti cesti so letos napravili pri Srebrnicah betonski mostiček, kjer je bil dosedaj lesen. Moskovci so sploh poseben problem dolenjskih cest. Veliko je še lesenih in med njimi dokaj slabih. Tehnična sekcija ima z njimi veliko skrbi. Letos so obnovili lesen most pri Dragatušu, obnavljajo pa ju tudi v Dolenji vasi in pri Gorici vasi pri Ribnici. Tudi oba mostova v Kostanjevici sta letos obnovljena, most čez Kolpo pri Metliki pa bodo prebarvali. Cesta skozi Sentjernejo in Kostanjevico je bila lani katrozidana, letos pa so na ta dela v dolžini 1.600 metrov dali as-

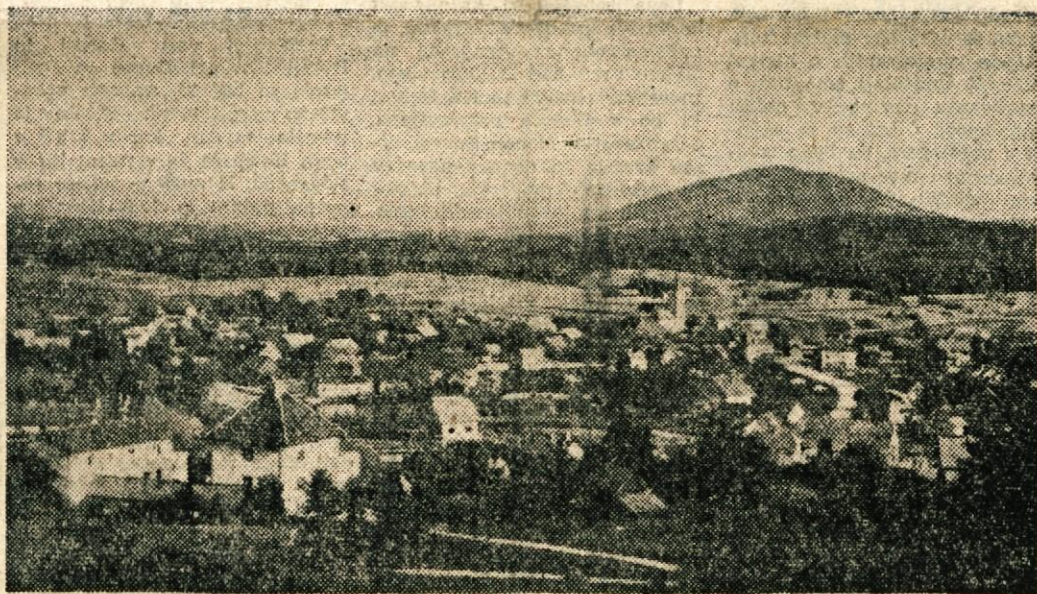
faltno prevleko. Tudi nekaj cestarskih hiš bodo letos obnovili, na Gorjancih (pod Vahoto) pa nameravajo zgraditi novo cestarsko hišo. Seveda imajo na tehnični sekciji še vse polno drugih načrtov in zamisli za izboljšanje cestnega prometa na Dolenjskem, ki res ni na zavistljivi višini, pa je kredit za to tako skromen, da morajo čakati večjih finančnih možnosti.

NAČRT IN KREDIT ZA CESTO V KANDIJI

Tehnična sekcija v Novem mestu ima dogotovljen načrt in tudi nekaj denarja za preureditev ceste od Kandijskega mostu do železniškega prelaza v Kandiji. Z delom nameravajo prijeti že letos. Ta cesta je res nujno potrebna preureditve, zlasti še zaradi oddelkov bolnišnice, ki stoji ob njej. Cesta je zelo obremenjena s prevozom kremenčevega peska v pralnico in na železniško postajo.

MOST V POLJU IN CESTA V ZALOG

Gotovo je bil pameten sklep občinskega ljudskega odbora, s katerim je celotni sklad razdelil na krajevne odbore. Ti so s tem dobili osnovo za konkretno izvajanje nalog, sredstva

Pogled na Vavto vas in del Straže (v ospredju), zadaj kopa Lubenskega hriba.

Živ je spomin na naše žrtve

Te dni je potovala po Dolenjski skupina izletnikov, katerih starši, bratje ali sestre so bili ubiti v NOB, ali so umrli po taboriščih. Bilo je kakih dvajset fantov, ki so potovali peš od Ljubljane do Šmarjanske Toplice. V vsakem večjem kraju, kjer so prenočili, so kurili taborni ogenj in skupno z domačini in svojimi vodilci—starimi partizani, obujali spomine iz partizanskih let. Tudi na Krki so fantje zakurili ogenj. Skupno z nekaterimi domačini, tov. Cirilom Jurčičem, predsednikom ZB na Krki, s starima partizanima Okrijem in Pokijem, so priredili lep večer. Poki je povedal nekaj doživljajev iz težkih trenutkov med NOB. Tov. Oki in Marjanca pa sta pripovedovala partizanske

doživljaje iz okolice Krke. Med zanimivim pripovedovanjem se je kdaj pa kdaj oglasila harmonika. Ogenj je počasi ugašal in tudi spanec je začel fantom zapirati oči. Zadovoljni smo se razšli, fantje pa so v dišečem senu zaspati.

Za poljem je že dolga rdela jutranja zarja, zemlja je postajala že topla od poletnega sonca, ko so si fantje oprtali nahrbtnike in odšli. P.M.

Spored prireditev ob prazniku v Straži

Letošnje praznovanje krajevnega praznika v Straži, ki bo 13. septembra, bodo počutili z vrsto prireditev. V nedeljo 9. septembra bo otroška igra, v torek 11. sept. zvečer ob 20. uri pa pevski koncert. V nedeljo bo šahovski brzoturnir med šahisti Novega mesta in Straže. Kot lani, bodo tudi letos pripravili lepo gospodarsko razstavo, na kateri bodo sodelovali: kmetijska zadruga Straža, železničarska vozovna delavnica, obrat NOVOLESA, opekarna Zalog, verjetno tudi Avtopark in gozdna uprava, zadrugnice s kuharsko razstavo in z razstavo ročnih del, pa tudi zasebni obrtniki bodo pokazali svoje izdelke. Zvečer pred praznikom bo v združenem domu v Straži akademija. Glavna proslava bo 13. septembra dopoldne na vrtu v Vavti vasi.

Vreme

ZA ČAS OD 6. DO 16. SEPT. Sredi septembra močno, toda kratkotrajne padavine z ohladitvijo. V ostalem suho, večinoma jasno in tople vreme, le okoli 9. septembra je možno manjše poslabšanje vremena. V. M.

Straža pred svojim praznikom

Razen Novega mesta in Črnomlja je Straža pri Novem mestu najmočnejše industrijsko središče. Pečat industrijskega kraja ji dajejo podjetja kot je opekarna Zalog, obrat NOVOLESA, železniška vozovna delavnica, mehanične delavnice avto podjetja Gorjanci, gozdna uprava, silos in še nekaj manjših obrtnih podjetij. Močna je dejavnost kmetijske zadruge, ki vpliva na krepitev naprednega kmetijstva, zlasti pa živinoreje. Majhna, a plodna površina obdelovalne zemlje na obeh straneh Krke je skrbno obdelana in letna lepo kaže. Zal lahko v teh jesenskih dneh opazite na poljskih poteh in stezah sprejanje kolaradarjev iz ene njive na drugo, dokaz, da za zatiranje tega nevarnega škodljivca premalo skrbe.

KRKA JE USTAVILA VODOVOD

Problem Straže so podobni problemom drugim gosteje naseljenim krajem. To so predvsem komunalna vprašanja. Dobiti

stanovanje v Straži ni nič lažje kot v kakšnem velikem mestu. Stanovanjski bloki na gornjem koncu vasi so dali najbolj potrebnim streho. Toda podjetja se širijo, številni ljudi se večja, z njimi vred pa potreba po novih stanovanjih. S 13 milijoni stanovanjskega sklada, kolikor ga bo imel letos občinski ljudski odbor, bodo pospešili gradnjo stanovanj, zasebnih in družbenih. Zasebnikom, ki so že pričeli graditi, je občinski ljudski odbor pomagal s posojilom, da bodo lahko dokončali, nekaj stanovanj pa bo občinski ljudski odbor skušal zgraditi sam.

Vprašanje dobre pitne vode v kraju še ni rešeno. Samo Gorjanci imajo vodo iz novega vodovoda, ki so ga zgradili predlanskim. Najbolj potrebujejo dobro pitno vodo Vavta vasi, ki nima nobenega studena. Voda je treba speljati pod mostom čez Krko. To pa ni tako enostavno. 2 milijona bi stala gradnja vodovoda samo čez Krko. Svet za komunalne zadeve in občinski ljudski odbor sta že večkrat razpravljala o tem, kako bi spravili vodo čez vodovod, pa sta dva milijona trenutno prevelika ovira. Veliko bi ustreglo prebivalcem s tem, da bi dobili vsaj eno izlivko pri mostu, da ne bi v Vavti vasi uporabljali za kuho in pitje ne preveč higienične Krke.

sklada pa bodo znatno pomnožena s prispevkom prebivalcev posameznih krajevnih področij. Krajevni odbor; najbolj vedo, katera gozdna pota so najbolj potrebna popravila.

Leseni most čez Krko pri Polju ne služi več svojemu namenu, kar je velika prometna ovira. Tudi kot turistična posebnost tak, kot je sedaj ni zaželen. Občinski ljudski odbor je na predlog svetov sklenil, da v družbenem planu predvideni sklad za komunalna dela porabi za obnovo tega mostu. Tudi les bo dal občinski ljudski odbor, za prevoz pa so se obvezali kmetje, ki most največ uporabljajo. Skrb za zgraditev mostu sta prevzela krajevna odbora Dolenjske Toplice in Polje, katerima most največ koristi. Občinski ljudski odbor upa, da bo most že letos zgrajen, vsekakor pa mora biti vse pripravljeno za gradnjo.

Občinska pot iz Gornje Straže v Zalog je stara boleča ran občinskega ljudskega odbora in prebivalcev. Ob vsakem dežju je ta pot dobesedno poplavljen, prebivalci, če vasi pa od rezani od sveta. Če bi imeli

vsaj most čez Krko, bi še slo. Pot pelje za Krko po mehkem terenu in je nižja od polja, zato je skoraj vedno mokra ali pod vodo. Sipanje z gramozom je brez pomena, ker ga mokra tla kar pogoltno. Pot je treba temeljito obnoviti, jo dvigniti in utrditi s plastjo kamna, oziroma uporabiti makadamski sistem gradnje s prepusti in kanali. Tega pa občina ne zmora, trenutno tudi okraj ne. Toda potrebno bo ugrizniti v to kisljo jabolko. Morda bo vprašanje te poti ali ceste rešeno skupno z gradnjo kombinata za lesno predelavo, ki bo po odobrenem načrtu stal nekeje ob tej cesti.

Na svoj praznik 13. septembra se Stražani že pridno pripravljajo. Kmetijska zadruga bo spet priredila razstavo, prav tako podjetja NOVOLES, vozovna delavnica in druga, sodelovali pa bodo verjetno tudi zasebni obrtniki. Tudi opekarna Zalog bo sodelovala na razstavi, kuharsko razstavo in razstavo ročnih del pa pripravljajo zadrugice. Glavna proslava bo 13. septembra v Vavti vasi, v okviru praznovanja pa bo tudi več prireditev.

V NOvem MESTU SPET RASTEJO NOVE HIŠE

Te dni so začeli kopati Pionirjevi delavci temelje za nove hiše v Novem mestu kar na štirih krajih. Tako si gradi NOVOLESA eno in dvonadstropno upravno poslopje pod novomeškim Prosvetnim domom, na prostoru, kjer je prej stala baraka čevljarške delavnice. Tudi Okrajna zadruga zveza bo dobila na še nezazidani stavbni parceli ob cesti komandanta Staneta na temeljih bivšega Kokličevega hotela pravno in stanovanjsko poslopje z garažo. Vsak dan se bolj tudi razpredajo temelji štirinadvajset stanovanjskega bloka mestne občine nad Kandijo na tako imenovanih »Znančevih« njivah, medtem ko si postavlja Okr. gozdna uprava dvonadst. upravno zgradbo ob Ragovski cesti. Vsa temeljna dela letošnjih gradenj stanovanjskih in upravnih hiš lepo napredujejo; motijo le načrti (na primer za upravno poslopje Novolesa), ki jih je Projektni biro pomankljivo izdelal, kasneje popravljaj, a jih tudi sedaj še ni izgotovil.

Tekstilna tovarna NOVOLESA gradi za svoje delavce in uslužbence stanovanjske hiše na Marofu po vrstnem sistemu. Deset dvostanovanjskih hiš že stoji; pet od teh je že tudi zasedenih, pet pa jih je pod streho. Tehni-

na sekcija bo nadzvala svojo stanovanjsko hišo na Ragovski cesti za eno nadstropje in tako pridobila eno stanovanje.

Zdravstvena postaja v Straži

Kaže, da bo v Straži pri Novem mestu v kratkem odprta zdravstvena postaja. Prostori so že urejeni, prav tako imajo ljubljeno potrebno opremo. Znatel del opreme je obljubil Železničarski zdravstveni dom v Ljubljani. Občinski ljudski odbor je prejel na razpis ponudbo zdravnika, ki bo stalno nameščen v Straži.

Nogometaši »ELANA« v nedeljo prvič na novem igrišču

V nedeljo popoldne se obeta Novomeščanom in okoličanom, ljubiteljem nogometa priložnost, da bodo pozdravili nogometaše domačega »ELANA« prvič na novem igrišču novega stadiona na Lokci (za Kremenovo pralnico peska). Nogometno igrišče bo s prvo tekmo domačinov, ki se bodo pomerili z dobrim moštvo močnega »Partizana«, izročeno v uporabo. Upamo, da bomo v kratkem doživeli ugoden razmah nogometa, pri čemer želimo »Elanu« kar največ uspehov! Novomeščani, obiščite prvo nogometno tekmo na novem igrišču ob Krki!

50 let telesne vzgoje v Ribniški dolini

V Ribnici na Dolenjskem se te dni vneto pripravljajo na pomembno slavnje, ki bo zajelo celotno Ribniško dolino. Pod pokroviteljstvom tov. Zorana Poliča, predsednika Sveta za telesno vzgojo FLRJ, bo ribniški Partizan proslavil v nedeljo, 16. septembra 50-letnico telesne vzgoje v Ribniški dolini. V čast visokega jubileja, ki zajema obdobje 1906 do 1956, bo v Ribnici III. okrajni zlet Okrajne zveze Partizan Kočevje, na katerem bodo sodelovali tudi okrajne zveze partizanskih društev iz Ljubljane in Novega mesta. Računajo, da bo v Ribnici nastopilo na zletu kakih 1500 članov Partizana iz domačega okraja in pribli 1400 telovadcev iz okrajev Ljubljana in Novo mesto.

V nedeljo k planinski koči na Debenci

Med znanimi partizanskimi kraji na Dolenjskem je tudi Debenc nad Mirno. Tu bodo v nedeljo, 9.9. proslavili šesto obletnico obstoja planinske koče, hkrati pa počastili spomin na padle tovarše in borce iz tega okolja ter se spominjali dogodkov, ki so se med vojno vrstili pri partizanski koči na Debenci — Blatnem klancu pri Mirni. Obiščite prijazno turistično točko, ki vabi izletnika v senco košatih bukev! Mladina iz Mirne in Mokronoga ter iz okoliških vasi pripravljajo v nedeljo izleta na Debenc, kamor bodo prišli tudi mladinci s predvojaškega centra v Zapužah. B. B.

»Dober dan, tovariš komandir!«

Predstavljamo vam Ivana Gomizlja, komandirja postaje Ljudske milice v Sentjerneju, enega izmed tistih neutrudnih, skromnih in požrtvovalnih tovaršev, ki so posvetili svoje življenje naši varnosti, redu, miru in čuvanju ljudskega premoženja

»Hi, hi!« se kisló nasmehe veseli voznik. »Lampo moram vesti v Sentjernejo, Grem, veste, kasno z vozom po cesti, glej pride naš komandir: — Nič, oče, noč je, luč boste obesili na voz ali pa kazen. Kaj čem, grem in potrkam ob cesti, naj dajo luč. Danes pa luč nazaj, hi, hi.«

»Kdo neki pa je ta vaš komandir?«

Kmetič začudeno razpre oči in se zahihita: »Saj res, vi, vi ga ne poznate. Komandir je naš Gomizelj, kdo drug neki!«

Obisk pri komandirju postaje

Gori do oken Ljudske milice še vedno udarja živahen sejemski vrvež. Spodaj na cesti pekečejo konji. Volj zateglo mukanje. Lončarji zlagajo neprodano lončevino na velike kupe in nato na vozove, a Varaždinčji ponujajo delovne čevlje kar mimoidočim na cesti. Ko kupčije ne uspevajo, hodijo s polnimi naročji obuval v občestne gostilne.

Gomizelj Ivan, komandir postaje Ljudske milice, ima nenavadno ostre in odločne poteze na obrazu. Roke podaja s prav tako mirno gotovostjo, s kakršno odgovarja kmetom, ko mu prihajajo prijavljati tatvine, pa

kako govori! Poslušajte, kako je potolažil kmeta Krhina, ki so mu neznani ljudje kradli drva: »Kar v miru pojdi domov, Krhine! Patrulja je že šla v gozd, kjer so ti kradli drva. Mislim, da bomo to reč kar brž rešili. Nekaj že vem.«

In se nasmehe: »Ne, danes ni drugače nič novega. Lahko bi le rekli: dva mešetarja.«

Pa se spet čudi: »Le kaj je treba vse to zapisovati. V Ljudski milici sem, odkar sem zapustil vojsko. Od 28. novembra 1946. No, v novembru bo desetletnica. Če vas zanimajo kraji: Ajdovščina, Ljubljana, Jesenice, Planica, Čatež, Sentilov, renc, Aretacije na meji vas zanimajo? Sam sem aretiral 94 ljudi. Če sem bil kdaj pohvaljen? No, da, doslej sem prejel skoraj 30 pohval. Od kdaj sem v Sentjerneju? Od 27. novembra 1952. Kaj sem doživel? Hm, dobro, pa začnimo.«

Prišli so peš, odjahali na konjih, potlej pa imeli verige na rokah

Vsakih dvanajst ur zagrne šentjernejska polja noč. Ob cestah rastejo polti iz teme vso, ki stoji siva in sušičih se snopov. V hlevih hrzajo konji. Na vasi, za katere skrbj v no-

čeh šentjernejska Postaja Ljudske milice, lega med Krko in Gorjanci vsako noč k poštku. Nič ne bedi. Le kmet, ki mu krava obeta telčka, dekle za gostimi nagelji in fantov sepeš... In Postaja Ljudske milice. Toda...

Drugače novembra pred tremi leti je Rodičev Nace iz Dobrave ves zadihan prišel na Ljudsko milico: »Tovariši, ukradli so mi 6 letno kobilo in zapravilječek!« »Konjski tatovi!!!« je zašumelo v šentjernejski okolici. 24. decembra je potikal pri komandirju Gomizlju Ivan Tomažin iz Hrvaškega broda: »Pomagajte! Voz, dva konja! Ljudje se v strahu spogledujejo. Slj so konji, ne bo jih več.«

Tomažin že kupuje nov par. Toda nekega dne kmetje zastoj iščejo na Postaji Ljudske milice komandirja Gomizlja. Kakor bi se v zemljo vgreznil. Prav takrat pa na samoborskih, karlovških in zagrebških sejnih kupuje visok, v kožuh zasvit mešetar samo zapravilječek, samo konje. Čuden ptič. Nima denarja za kosila, pa mešetar za petdeset tisoč, sto tisoč in še več... »Sto en dan sem raziskoval ta slučaj«, pripoveduje Gomizelj. »V prvih dneh sem vedel

le, da so konji najbrž nekeje med Beogradom in Sentjernejem; onkraj ne. Hrvaške vasi poznam zdaj ko svoj žep.«

»Kaj pa konjski tatje?«

»Obsojeni. Neki Horvat Franjo in Horvat Milan iz Savske Patovine, tam onkraj Zagreba.«

Ne, šentjernejski skoraj ne morejo verjeti. Po treh mesecih? Ob cesti se tisto mrzlo jutro zbirajo ljudje in navdušeno mahajo okrašenim okrašenim konjem in voznikom na zapravilječkih. Novica o lovu na konjske tatove preleti deželo ko blisk.

Pa pride čez nekaj dni star kmet tam daleč iz Siska: »E družje komandire, pre dve govine neko mi uzejo konje, molim vas ljepo...«

Kaplanovo kolo samo pol-drago uro ni bilo kaplanovo

Sončno nedeljsko dopoldne. Ljudje vro v strnjениh gružah iz gradiške cerkve in se razburjeno razgovarjajo. Vmes šviga sem in tja mežnar Škedelj in prepričljivo ugotavlja, da bo ob tem velikem zločinu ljudska oblast najbrž zaprla obli. Marsikatera ženska pobožno sklene roke in žalostno kima.

Kaj se je vendar zgodilo? Mešar so šentjernejskemu kaplanu Bončarju ukradli izpred cerkve kolo.

»Nikoli več ga ne bodo gospod videli,« meni mežnar.

Komandir Gomizelj takoj po prijavi tatvine telefonira na vse

(Nadaljevanje na 3. strani)

Velikastavka kranjskih tekstilcev Od Novega mesta do Kumrovc

S pohoda Dolenjskega odreda in IV. zleta tabornikov Slovenije

Slavko Beznik

(Nadaljevanje in konec)

Celo kranjska duhovščina je v začetku koketirala s stavkujočimi, obetajoč si pri tem določene politične koristi. Najbolj aktiven pri tem je bil dekan Škrbec, ki je hotel speljati vodo na mlin najreakcionarnejših krogov v katoliških sindikatih. V nekaterih primerih je imel celo maše v podjetjih. Toda kmalu se je tudi on »premisli«.

Odločna akcija kranjskih in vseh slovenskih delavcev, ki so jo vodili komunisti, je bila pest v obraz tudi takim politikantom, ki so hoteli iz nastalega položaja kovati zase političen kapital.

»NEZAKONITOST« STAVKE IN ZAKONITOST NASILJA

Oblast je že od začetka poskušala s silo zadušiti akcije stavkujočih. V začetku je sicer to skrivala pod plaščem »skrbni za blaginjo delavcev«, toda čim večji obseg je zajemala stavka, tem nestrpnost je postajala oblast in tem manj je skrivala svoje namene, da z brutalno fizično akcijo zatrti delavsko gibanje. Ob koncu stavke je kraljevska banska uprava na vsa usta začela govoriti, da »stavkajo delavci na nezakonit način«, samo da bi opravičila svoje nasilno početje.

16. septembra, v zgodnjih jutranjih urah, je poseben vlak pripeljal v Kranj 500 gojencev beogradske žandarmerijske šole in vso ljubljansko policijo. Ustavil se je nad Jugoslovane in žandarji so na silo zasedli tovarno ter zložili odpor delavstva. Po zlorabi stavke v Jugoslovani je končala stavka tudi v drugih podjetjih. Nekje so izpraznili delavci tovarne prostovoljno, drugod so jih izgnali s silo. Zaradi takega postopka je

seveda nastalo med ljudmi silno ogorčenje. Za to je moral srezko načelstvo v Kranju 16. septembra 1936. leta izdati posebno »Naredbo«, s katero so bili prepovedani vsi sestanki v zvezi z meznim gibanjem, vsako zbiranje ljudi v skupinah in vsi shodi; uvedena je bila policijska ura v gostilnah itd. Kraljeva banska uprava pa je morala 23. septembra izdati poseben razglas, v katerem je poskušala zanikati govorice, da je bilo pri izpraznitvi tovarn v Kranju »večje ali manjše število delavcev ranjenih«. S tem je

nejšnji izgovori, samo s pravi razlogom niso prišli na dan. Največ se jih je izgovarjalo s tem, da je »podjetje zaradi stavke izgubilo precej naročila«. Pravi vzrok je moral najbolj odkrito povedati lastnik Tekstilindusa Heller, ki je dejal, da je odpustil 14 delavcev pač zato, ker je »izgubil zaupanje vanje«. Povedal je tudi, da noče v svojem podjetju nobene delavske organizacije, da pa si bo zaupnik postavil sam in to svoje lastne.

Stavka je bila nasilno zadušena, a je vendar uspela. Delavski razred je pokazal svojo moč. Zavedel se je samega sebe. Naredil je življenjski izpust pred zgodovinskimi dogodki, v katerih se je afirmiral kot nosilec revolucije.

Teh nekaj skromnih kronoloških podatkov naj bo spomin na velike dogodke pred 20. leti. Ob razmišljanju o teh dogodkih nam pravzaprav šele popolnoma jasno in plastično stopi pred oči tista ogromna razlika med nekdanj in danes, šele ob tem so nam vidni tisti ogromni koraki, s katerimi stopa naš delavski razred v naši novi družbeni ureditvi, naš delavec-upravljalca, lepši prihodnosti nasproti.

Kitajska bo imela 1 milijardo prebivalcev

Očeno 2 milijarde in 680 tisoč ljudi živi na svetu. Nad polovico v Aziji. Po številu prebivalcev je na prvem mestu Kitajska — 582 milijonov prebivalcev, za njo je Indija — 377 milijonov. Sovjetska zveza — 214 milijonov, ZDA — 162 milijonov. Računajo, da bo Kitajska okrog leta 1990 dosegla 1 milijardo prebivalcev.

Stavkovni odbor v »JUGOBRUNI«

vsaj delno poskušala pomiriti ljudi, ki se s takim načinom »razpravljanja z delavci« niso strinjali.

PRAVI VZROKI ODPUSTOV

Po nasilnem zlorabi stavke so se znesli nad delavstvom tudi lastniki tovarn. Mnogo delavcev so odpustili, predvsem tiste, o katerih so menili, da so stavko organizirali. V Trzinu je Glanzman odpustil 92 delavcev in je od mnogih potem zahteval, da mu — kot pogoj za ponovno zaposlitev — povedo, kdo so bili organizatorji stavke.

Lastniki podjetij so seveda odpuste motivirali z najrazlič-

To kar se je dogodilo pred kratkim nekemu francoskemu kmetu v bližini mesta Montargis, je res čudna nesreča. Kmet Roger Minier je s tremi konji rezal zadnje brazde na nekih njivi, ko je zažutnil, da se mu pod nogami pogriza zemlja. Hitro je skočil nazaj in si s tem rešil življenje. V naslednjem trenutku se je zemlja namreč dobesedno odprla in vsi trije konji s plugom vred so izginiti v velikem prepadu. Kmet je odhitel domov v vas po pomoč. Ugotovili so, da so konji izginiti v 10 metrov globoki odprtini. Dva konja sta si pri padcu zlomila hrbtenici in

obležala mrtva na dnu globeli. Tretji konj je stal na zadnjih nogah in videti je bilo, da je neposkodbano. Čez nekaj časa so prihiteli gasilci iz Montargisa s potrebnimi pripravami, da bi rešili konje iz prepada. Pri delu so uporabili luči, ker je bila v prepadu tema.

Ko se je lastnik konj čez nekaj časa spustil na dno odprtine, je našel tam samo dva mrtva konja, tretji pa je brez sledu

Mati umrla zaradi kačjega strupa

Kot poroča »Vjesnik u sredu«, je šla pred kratkim na njivo Milica Bajić iz vasi Bajčić blizu Han Pjeska. S seboj je vzela tudi dojenčka in ga z zibko vred dala pod hrustko.

Ko je prišel čas, da bi otroka nahranila, jo je ob pogledu na zibko, v kateri je otrok sladko spal, skoraj zadela kap. Pod vratom deteta je ležala v klopet zvrta kača in sikala z jezikom proti Milici. Iz strahu za otroka je mati hitro zgrabila kačo za glavo in jo vrgla daleč v polje. Toda kača jo je navzlic temu dvakrat piličala; ker Milica ni šla po zdravniško pomoč, je na posledicah kačjega strupa umrla.

Sprememba kitajske pisave

Kitajska pisava je gotovo najbolj zapletena, saj uporablja najmanj 50.000 različnih znakov. Ni čudno, če je nepismenost na Kitajskem zelo velika, saj se take pisave ni moglo naučiti kar tako. Da človek lahko bere časopis v kitajščini, mora poznati najmanj 3.000 znakov.

Na pobudo kitajske vlade delajo že dalj časa za uvedbo abecedne pisave s tridesetimi znaki. Tako se nova Kitajska modernizira tudi v tem pogledu.

Naš pohod v Kumrovec je imel dvojni namen: seznaniti članstvo Rodo gorjanskega tabornikov s slavnim preteklostjo NOB v predele ob Kriki in Sotli in mu omogočiti, da vsaj malo doživi to, kar so doživljali borec partizani med NOB. Obtem so izkoristili udeleženci pohoda čas za zadnje priprave na tekmovalstvo v taborniškem mnogoboju.

Pohoda se je udeležilo 43 članov in članic. Sestavljene so bile 3 čete: prva in druga četa pešcev (taborniki, tabornice) in tretja četa kolesarjev. JLA nam je dala na razpolago dva voza s kolesko vprego za prevoz priprave in poljsko kuhinjo, kar je zelo olajšalo uresničitev zastavljenega načrta. Pešci so skupno prehodili preko 100 kilometrov z 800 m višinske razlike, kolesarji pa so prevozili nad 150 km.

Nepozaben bo ostal obisk pri narodnem heroju Ivanu Robku. Čeprav težak invalid, nas je tako prevzel s svojim nastopom in z živo besedo, da sta nam dve uri med njegovim pripovedovanjem kar prehitro minili.

Globoke se je vtisnili navzočim v spomin svečana tišina ob spominu prvemu talem, ki leže pokopani sredi gozda na širni Dobravi blizu Brežic.

V terenskih igrah, ko so napadali ostale skupine preko Krke izginili, so se vzpenjali v strme bregove nad Poboče, so taborniki zaslužili, kako silne na pore so morali prestajati partizani na neprestanih pohodih dolga štiri leta.

Seznajali smo se tudi z dolenjskim kmetom. Kolesarska četa, ki je imela nalogo poiskati vsak večer primeren prostor za tabor, je prinesla srečo. Vedno je naša priprava prosor in naklonjeno prebivalstvo. Ko sta 1. in 2. četa (pešci) proti mraku prišli na dogovorjeno mesto, je bil navadno tabor že postavljen, iz poljskega ognjišča pa je naznanjal dim, da se pripravljajo večerjati.

Zvečer smo ob tabornem ognju obujali spomine na preživele tabornike, oglašila se je taborniška in narodna pesem, ki je privabila domačine. Prehitro je bila ura deset in z njo čas počitka. Le nočna straža je ostala ob tleh žerjavci, v gostoljubni hiši pa je našla zavetje deklica »Sopica« in pozno v noč je Črni Som tiskal »Kurirja« in dnevno povelje za naslednji dan.

Zgodaj zjutraj nas je pastirski

sodeloval pri delovni akciji za novi prosti in tako pokazal svojo pripravljenost za skupne napore. V Kumrovcu smo si prvi pesniki naselje dvadesetih sotvorov, prav sredi tabornega prostora. Črni Som je s sodelavci postavil ob vhod učni knjižnica »Baza 20«.

Začetek je IV. zlet ZTS. Pohoda je v znamenju tekmovalstva v taborniškem mnogoboju, saj je od okroglo 1000 udeležencev tekmovalo 138 skupin s preko 500 tekmovalci. Taborniški mnogoboj obsega tekmovalstvo v postavljanju sotvorov, v signalizaciji in orientacijskem teku. Tekmovalci in tekmovalke so razdeljeni v starostne skupine: A (do 15 let), B (15–18 let) in C (preko 18 let).

Naš rod je postavil skupine v vseh kategorijah, v eni celo skupino 19 skupin s 76 tekmovalci. Seveda je večina tekmovalcev, posebno pa tekmovalke, nastopala v

Starešina ZTOJ Sergej Kraigher in generalmajor Ratko Vujić med novomeškimi taborniki, zmagovalci taborniškega mnogobojja v LRS za leto 1956

rog prebudili iz globokega sna. Naselje sotvorov je v kratkem času izginilo. Čete so se postrojile, komandirji čet so raportirali komandantu in prejeli naloge za nadaljnji pohod.

Koliko vtisov in nepozabljenih doživljanj bo ostalo v spominu udeležencev pohoda Dolenjskega odreda v Kumrovcu!

Ogled letališča je navdušili posebno fante in kar niso se mogli ločiti od letala. Ko smo zadnji dan pohoda prodirali s 3. četo

dvem, nekateri celo v treh skupinah.

Prvi dan tekmovalstva (v četrtek) nas je močno oviralo deževno vreme. Tudi naslednji dan nas je hotelo motiti nevihta, vendar so bila vsa tekmovalstva izvedena po programu. Tekmovalci A in C skupine so morali teči po raznovrstnem terenu, vendar so vse skupine izvršile naloge in prišle na cilj. V soboto dopoldne so bila tekmovalstva v mnogobojnih skupinah ob lepem vremenu. Isti dan je prišlo v Kumrovec še 8 kolesarjev, med njimi šest bodočih tabornikov iz raznih dolenjskih krajev.

Ze takoj po prijavah je bilo jasno, da bo glavna borba med lanskim prvakom RTH (Rodo terna hrast) iz Hranilnika in RGT iz Novega mesta. Hranilničani so bili boljši v teku, Novomeščani v postavljanju sotvorov in v signalizaciji. Tako si je RGT postopno nabiral prednost in zmaga s 30 točkami naslednje. Dosegel je 10 prvih mest od 18, kar je vsakokrat velik uspeh. Člani RTH so dosegli ta uspeh delno zaradi vestne priprave nekaterih tekmovalnih skupin našega roda, delno zaradi slabše priprave ostalih rodov, predvsem pa zaradi tekmovalnega poleta, ki je prevzel vse tekmovalce in tekmovalke našega roda. Posebno pri orientacijskem teku, kjer nismo dosegli najboljših mest v času, je bilo važno, da so naši tekmovalci vzdržali do cilja kljub hudemu naporu in s tem priborili rodu dragocene točke. Z osvojitvijo prvega mesta med vsemi taborniki in enotami v Sloveniji je postal Rodo gorjanski tabornikov republiški prvak v mnogoboju za

Kolesarska četa se je na poti iz Kumrovc ustavila tudi pred otoškim gradom

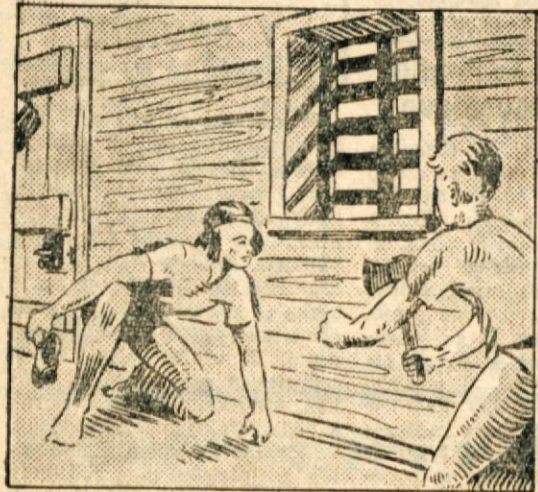
»Dušni pastir« – morilec žensk

Pred dvema meseci je francosko mesto Lille zajela panika. Skoraj vsako drugo noč je bil v samotnih področjih mesta storjen zločin. Policija, domača in pariška, je bila vsa na nogah, toda o zločincu ne duha ne sluha. Umorjene so bile tri žene, zadavljene. Sledila je četrta, na isti način. Ko so že mislili, da je z »morijo v Lille« konec, se je zgodil nov zločin. Zadavljena je bila 31-letna mati nezakonskega otroka, delavka v tovarni, hkrati s svojim sedemletnim sinom. Nekateri so videli to pot, da je s kraja zločina odšel neki moški, atletske postave, v du-

hovski obleki. Odbarzel je v majhnem avtu črne barve. Policija je postala razburjena — tak avto in tako postavbo ima župnik cerkve sv. Sebastijana. Je mogoče? In bilo je mogoče. Policija je ugotovila, da je ta župnik, »veliki dobronik fare in pobožen mož«, oče Jean, oseba, o kateri je že vsa Francija govorila kot o »morilcu iz Lille«. V vsemu žrtvami je imel odnose, z nekaterimi pa tudi otroke. In sklenil je, da se vseh teh žensk reši. Stori je to s svojimi dolgi, izredno močnimi prsti in jih podavil.

V SAMOTAH PRAGOZDA

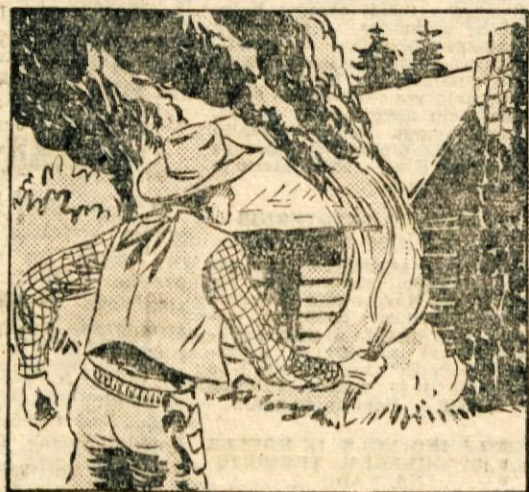
Priredil in marisal Saša Dobrila

139. Zda sta bila brez strelnega orožja. Butanje na vrata je po neuspelem poizkusu prenehalo. Vilče je našel v koži sekiro. Z Rokom sta se postavila ob oknu. V roki sta krčevito tiščala vsak svojo sekiro, da sprejmeta sovražnika, če bi poskušal vdreti skozi okno.

140. Ali čudno! Bilo ni nikogar. V mrtvi tišini sta začela sumljivo prasketanje. Kmalu je prostor napolnil dim. Zločinec so zažgali kočo. Vročina je naraščala. »Pomoč! pride prepozno. Skočiva ven! Nagla smrt je boljša!« Vilče je Roka komaj zadržal: »Počakajva še minuto! Pomoč ne more biti daleč!«

141. Med prasketanjem ognja sta slišala Brazilčino, ki se je del pred kočo. »Smrkavca! Če nočeta ven, se pa cvrta! Kar sama si izberita, kaj vama je bolj všeč! K vragu bliser, ki sta mi ga ukradla! Za skrivališče pa policiji le ne bo mogel nihče povedati!«

142. Ko je Dovgan sprejel Vilčevot klic na pomoč, je takoj zbral ljudi in jih oborožene naložil v svoj avto. Skozj gozd je drvel kot še nikoli. »Če se dečkoma kaj zgodi, hočem žrtvovati vse, kar sem si pridobil, da ujamemo alogičnega drhal in jo po-... kakor si je zaslužila!«

143. Koča je bila že vsa polna dima in na več koncih so plameni lizali notranjost. Dečka nista mogla več vzdržati. V košu sta skozi dim opazila lestev, ki je držala na podstrešje. »Če zlezava gor, ne prideva živa ven!«, je rekel Rok. »Samo nekaj minut se vzdrživa,« ga je hrabil Vilče.

144. Na podstrešje je skozi spranje v strehi prihajalo še nekaj svežega zraka, da sta si trenutno malo opomogla. Vilče je pozorno poslušal, če se morda ne sliši avtomobilski motor. Tudi streha je že pričela goreti in podstrešje je bilo takoj polno dima. Težko sta dihala in Roka je zapuščala zavest.

Novomeške

»Nudimo vam vsak dan ribe, čevapčiče in gramofonske plošče.« (Reklama na plakatu).

»Na, saj pravim, dandanes je že vse narobe in ni kot je bilo v starih dobrih časih!«
»Kaj pa je zopet?«
»Eh, kaj. Na Brezje sem šel na božjo pot, pa so me v cerkvi okradli!«
(Upokojenec iz novomeške okolice, ki je bil na Brezjah tudi ob zdravstveno knjižico.)

»Si bral, da so na Primorskem znižali ceno mesu?«
»Bral, da!«
»In kaj praviš?«
»Mi pa ostanemo, kar smo bili!«

OKOLI PRVEGA

»Kaj, pol ure potrebuješ, da prideš čez Glavni trg? Saj je vendar tako kratek.«
»Da, res je kratek, kako je pa široki!«

Ribič se vrača domov...